

T.C
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ ve SANATLARI ANABİLİM DALI
İSLAM TARİHİ BİLİM DALI

HZ. PEYGAMBER'İN HANIMLARINDAN ZEYNEB BT. CAHŞ'IN HAYATI KİŞİLİĞİ
İSLAM TARİHİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN

Hazırlayan
Serap TOĞUŞLU

ŞANLIURFA
2007

ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Adnan Demircan danışmanlığında, Serap TOĞUŞLU'nun hazırladığı “**Hız. Peygamber'in Hanımlarından Zeyneb bt. Cahş'ın Hayatı Kişiliği İslam Tarihindeki Yeri ve Önemi**” konulu bu çalışma 25/06/2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN

Üye : Prof. Dr. Ali BAKKAL

Üye : Doç. Dr. Murat AKGÜNDÜZ

Bu Tezin İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı'nda Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

Prof. Dr. Zuhâl KARAHAN KARA

Enstitü Müdürü

Bu Çalışma HÜBAK/DPT/TÜBİTAK Tarafından Desteklenmemiştir.

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntılar, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....

KISALTMALAR.....

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMANIN KONUSU.....

II. ARAŞTIRMANIN AMACI.....

III. ARAŞTIRMANIN KAYNAKLARI.....

IV. ARAŞTIRMANIN PLANI.....

I. BÖLÜM

ZEYNEB BT. CAHŞ'IN HZ. PEYGAMBER İLE EVLİLİĞİNDEN ÖNCEKİ HAYATI

A. İsmi, Doğum Yılı ve Yeri ve Künyesi.....

B. Ailesi ve Kardeşleri.....

1. Ubeydullah b. Cahş.....

2. Abdullah b. Cahş.....

3. Ebu Ahmed b. Cahş.....

4. Hamne bt. Cahş.....

5. Habibe bt. Cahş.....

C. İslam'ı Kabulü ve Medine'ye Hicreti.....

D. Zeyd b. Harise ile Evliliği ve Ondan Boşanması.....

II. BÖLÜM

ZEYNEB BT. CAHŞ'IN HZ. PEYGAMBER'LE EVLİLİĞİ

A. Hz. Zeyneb'in Yaşı, Evlilik Tarihi ve Hz. Peygamberle Evliliği.....

B. Düğün Ziyafeti ve Hicâb Ayeti.....

C. Hz. Zeyneb'in Hz. Peygamber'in Diğer Eşleriyle Olan ilişkileri.....

D. Tahrim, İ'lâ ve Tahyir Hadiseleri.....

E. Hz. Zeyneb'in Katıldığı Savaşlar.....

F. Hz. Zeyneb'in Meskeni, Gelir ve Geçimi.....

G. Hz. Peygamber'le Evliliği Konusunda Batılların Görüşleri.....

H. Yapılan Evlilikle Yıkılmaya Çalışılan Cahiliye Âdet ve Gelenekleri.....

1. İnananların Asil-Köle Olarak Sınıflandırılması.....

2. Evlat Edinme.....

3. Evlatlıkların Dul Kalan Eşiyle Evlenme Yasağı.....

ÖNSÖZ

Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de örnek insan olarak sunduğu ve mü'minlerin de derin bir sevgi ve itaatle ideal insan olarak kabul ettiği Hz.Peygamber'in zevcelerinin her birinin hayatları gerek iffet ve hayâları, gerek örnek ahlâkları, gerekse o dönem sosyal-kültürel hayatında üstlenmiş oldukları roller açısından incelenmeye değerdir.

Biyografi tarzındaki araştırmamız konusu, Hz. Peygamber'in hanımlarından Zeyneb bt. Cahş'ın hayatı, kişiliği, İslam Tarihindeki yeri ve önemidir. Zeyneb'in ilâhi irade doğrultusunda gerçekleştirmiş olduğu evliliklerin, hukukî, sosyal, siyasi, insanî, birçok esası bünyesinde barındırdığı bu açıdan tarih sürecine yön vererek; tarihe adını yazdığını görmekteyiz. Bazı Batılı araştırmacı ve yazarların, Hz. Peygamber'in evlatlığı Zeyd'den ayrılıp, Allah Rasulüyle evlenmesi konusunda hakikat ve ilmi metotlardan uzak, kişisel tercih ve keyfi uzlaşmalarla birçok eleştiri yapmışlardır. İnanan insanların vicdanında, inandıkları değerlere karşı şüphe ve tereddütler oluşturabilecek bu eleştirilere, gerek ilk kaynak eserlerden, gerekse çağdaş kaynaklardan çeşitli karşılaştırmalar yaparak en doğruya ulaşmaya çalıştık. Ayrıca bu eleştiriler dolayısıyla, Zeyneb bt. Cahş'ın gölgede kalmış olan kişiliği ve örnek alınması gereken birçok özelliğini ortaya çıkarmaya çalıştık. Bu da çalışmamızı zorlaştırmış, bir o kadar da başarılı olmasını sağlamıştır.

Çalışmalarım sırasında bana yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam **Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN** Bey'e; çalışmamızı okuyarak fikirleri ile katkıda bulunan kardeşim **Emine KOCA**' ya, ayrıca özel kütüphanesinden istifade etmemizi sağlayan Sayın **Ömer SABUNCU**' ya ve tüm arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Serap TOĞUŞLU

ŞANLIURFA

09.04.2007

KISALTMALAR

b.	:(ibn) ođlu
Bk.,bk.	:Bakınız
Bt.	:(bint)kızı
c.	:cilt
Çev.	:Çeviren
DİA.	:Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Dr.	:Doktor
H. h.	:Hicri
Hşy.	:Haşiyeye
H.z.	:Hazreti
M.	:Miladi
MÜİFV.	:Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
sad.	:Sadeleştiren
TTK.	:Türk Tarih Kurumu Basımevi
t.y.	:Basım tarihi yok
thk.	:Tahkik
tsh.	:Tashih
y.y.	:Yayın yeri yok
yay.	:Yayımları

Giriş

I. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Çalışmamızın konusu Zeyneb bt. Cahş'ın hayatı, kişiliği, İslam Tarihindeki yeri ve önemi üzerine yapılan bir incelemedir. Doğumundan başlayarak ölümüne kadar, yaşadığı çevre ve olaylar çerçevesinde incelediğimiz Zeyneb bt. Cahş'ın hayatında, özellikle eski bir cahiliye geleneğinin kaldırılması için azatlı bir köleyle evlendirilmesi, gönül bağının kurulamaması nedeniyle boşanmaları, ardından Hz. Peygamber'in Zeyneb'le nikâhlanması, Kur'an-ı Kerim'de de bu evliliklerle ilgili ayetlerin nüzûlu gibi hususlar tezimizin ana temasını teşkil etmektedir.

II. ARAŞTIRMANIN AMACI

Doğumundan ölümüne kadar 63 yıl süren ömrünün bütün safhaları zabt ve tespit edilmeye çalışılmış olan Hz. Peygamber'in hayatı, kendisine inanan inanmayan herkes tarafından bir merak ve inceleme konusu olmuştur.

Çok eşle evliliğin yaygın olduğu bir toplumda, yedi çocuğundan altı tanesinin annesi olan Hatice bt. Huveylid'le 25 yıl boyunca evli kalmış, eşinin ölümü ve meydana gelen gelişmeler sonucu Medine'ye hicret etmiş, burada diğer evliliklerini yapmıştır. Her biri farklı yaş, huy ve karakter, farklı sosyal ve kültürel ortamda yetişmiş olan Peygamber Hanımları, Allah'ın Rasulu ile birlikte yaşamalarından dolayı, bütün insanlığa, özellikle kadınlara Peygamberimizden duydukları ve öğrendiklerini anlatmakla yükümlüydüler. Bu açıdan gözden kaçırılmaması gereken çeşitli meseleleri hakkıyla anlamak için Ümmehâtü'l-Mü'mininin her birinin hayat hikâyelerinin ayrıntılı bir şekilde araştırılması gerekmektedir. Bu yapıldığı takdirde Allah Rasulü'nün aile içi hayatıyla ilgili birçok dini, hukuki, sosyal, ahlaki telkinler daha iyi anlaşılacak ve günümüz İslam aile hayatına birçok şey kazandıracaktır.

Bu düşünceden hareketle Hz. Peygamber'in hanımları arasında önemli yeri ve değeri olan Zeyneb bt. Cahş'ın hayatını ilk kaynaklardan istifade ederek açıklarken, çağdaş kaynaklardan faydalanmamızın sebebi; araştırma ürünü olan bu çalışmaların ulaşmak istediğimiz bilgilere araç olmaları ve bazı değerlendirmeler yapmamıza imkân vermeleridir.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. ZEYNEB BT. CAHŞ'IN HZ. PEYGAMBER İLE EVLİLİĞİNDEN ÖNCEKİ HAYATI

A- İsmi, Doğum Yılı ve Yeri, Künyesi

Zeyneb bt. Cahş'ın soy kütüğü tam olarak şöyledir: Zeyneb bt. Cahş b. Reyab (Riyâb, Rebab veya Riâb) b. Ya'mer b. Sabera (Sabira veya Sabra) b. Mürre (Merra) b. Kebir (Kesir) b. Ganem (Ganm) b. Devdan (Düdan) b. Esed b. Huzeyme'dir.¹

Zeyneb bt. Cahş'ın ismi İslâmiyet'i kabul etmeden önce "Berre" idi. Hz. Peygamber "Berre" ismini "Zeyneb" olarak değiştirdi.² Berre, bir kökünden türemiş olup, "iyi insan, kusursuz kimse" gibi anlamlara gelmektedir. Bu ismi taşıyan kimsenin zihnine, kendini beğenme duygusu gelebilme ihtimaline karşı ismini değiştirmiş olabilir. Zira bu isme sahip başka kişilerin isimlerini de değiştirdiğine kaynaklarda rastlamaktayız.³ Şu halde İslam adabına uymayan kişiye gurur, kibir, aldanma telkin edecek isimler, manası kötü olmasa da çirkin kabul edilip değiştirilmiştir.

¹ İbn İshak, Muhammed (151/768), *Siyer*, Hazırlayan Muhammed Hamidullah, çev. Sezai Özel, Akabe yy. İstanbul 1988, s.321; İbn Hişam, Ebu Muhammed Abdulmelik (218/883), *Siretü'n- Nübeviyye*, Dâru İhyâi't-Turasi'l-Arabi, Beyrut 1971, IV, 694; İbn Sâ'd, Muhammed (230/845) *et-Tabakatu'l-Kübrâ*, Dâru Sadr, Beyrut ts., VIII, 101; el-Belâzurî, Ebu'l Abbas Ahmed b. Yahya (279/892), *Ensâbu'l-Eşraf*, thk. Süheyl Zekkâr-Riyad Zirikli, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1996, I, 433; İbn Hazm el-Endelüsî, Ebu Muhammed Ali b. Said (456/1064), *Cemheretü Ensâbi'l-Arab*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiye, Beyrut 2001, s.191; İbn Abdilberr, Ebu Ömer, Yusuf b. Abdillâh b. Ahmed b. Muhammed (463/1071), *el-İstiâb fî Ma'rifeti'l-Ashab*, Dâru'l-İhya, Beyrut 1992, IV,1852; İbn Kudâme, Muvakkuddin Ebu Muhammed Abdullah b. Ahmed b. Muhammed (620/1223), *et-Tebyin fî Ensâbi'l-Kureşiyin*, thk. Muhammed Nayif ed-Düleymiyyi, ikinci Basım, Mektebetü'l- Nehdati'l-Arabiyye, Beyrut 1988, s. 77; İbnü'l Esir, İzzeddin Ebu'l- Hasan Ali b. Ebi'l Kerem Muhammed (630/1232), *Üsdü'l Gâbe fî Mâ'rifeti's-Sahâbe*, Dâru's-Şâ'b, Kahire, 1970, VII, 125; ez-Zehebi, Şemsuddin Muhammed b. Ahmed b. Osman (748/1348), *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1993, II,121; İbn Kesir, Ebu'l-Fidâ İmamuddin (774/1373), *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, Dâru'l-Hadis, Kahire 1992, VII, 99; Cum'a, Ahmed Halil, *Nisâun Ehli'l-Beyt fî Dâvi'l-Kur'an ve'l-Hadis*, Dımaşk 1996, s.274; Hâkim, en-Nisâburi (405/1014), *el-Müstedrek ale's-Sahihayn*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1990, IV, 24.

² İbn Kesir, el-Bidâye, VIII, 99; İbn Hacer el-Askalâni, Ahmed b. Ali b. Muhammed (852/1449) *el-İsabe fî Temyizi's-Sahabe*, Dâru'l-Kütubi'l-İlmiyye, Beyrut ts., VIII, 93; Çağatay, Neşet, "Zeyneb bt. Cahş", *İ. A.*, İstanbul 1986, XIII, s. 553.

³ Canan, İbrahim, *Kütüb-ü Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*, Akçağ yayınevi, İstanbul ts., I, 294. Zeyneb bt. Ebi Seleme'nin ismi Berre idi. "Nefsini tezkiye ediyor" denildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber O'nu Zeyneb diye isimlendirdi. Cüveyriye bt. el-Haris'in ismi de Berre idi. Allah Rasulü onun ismini Cüveyriye diye değiştirdi. Zira "Berre'nin yanından çıktı." denmesini sevmiyordu.

II. BÖLÜM

ZEYNEB BT. CAHŞ'IN HZ. PEYGAMBER'LE EVLİLİĞİ

Zeyneb bt. Cahş'ın Hz. Peygamber'le evliliğinin ne zaman gerçekleştiği konusunda farklı bilgiler mevcuttur. Bu evliliğin hicretin üçüncü, dördüncü veya beşinci yılında gerçekleşmiş olabileceği kaynaklarda ifade edilmektedir.

A. Hz. Zeyneb'in Yaşı, Evlilik Tarihi ve Hz. Peygamberle Evliliği

H. Peygamber ile Zeyneb'in evliliğinin hicretin beşinci yılında meydana geldiğini ifade edenler çoğunluktadır.¹²⁸ Belâzurî, hicretin beşinci yılında Zilkâde ayında evlendiklerini kaydeder. Müreysi Gazasının dönüşünde Zeyneb'le evlendiğine dair rivâyetler olduğunu, ancak Müreysi gazasının H. 5. yılında Şa'ban ayında gerçekleşmiş olduğuna dikkat çekerek bu görüşün doğru olmadığını belirtir.¹²⁹ İbn Kesir ise bu evliliğin meşhur rivayete göre hicretin dördüncü yılında vuku bulduğunu ifade eder.¹³⁰ İbn Manzur, Ma'mer b. el-Müsennâ, Halife b. Hayyat ve İbnü'l-İmâd izdivacın hicretin üçüncü yılında gerçekleştiğini kabul edenler arasındadır.¹³¹ Ziya Kazıcı Allah Rasulünün Zeyneb'le olan evliliğinin hicretin beşinci yılında meydana geldiğini belirtir. Ayrıca bu izdivacın hicretin üçüncü yılında vukû bulduğunu söyleyenlerin de bulunduğunu fakat geçerli olan görüşün hicretin beşinci yılı olduğunu da ekler.¹³²

Zeyneb'in evlendiği sırada otuz beş yaşında olduğu çoğunluk tarafından kabul edilmektedir.¹³³

H. Peygamber'le Hz. Zeyneb'in evlilikleri, tarih kaynaklarında şöyle ifade edilmektedir: Zeyneb, Zeyd'den boşanıp iddeti¹³⁴ bittikten sonra bir gün, Hz. Peygamber Hz. Aişe ile beraber oturup konuşuyorlarken kendisine vahiy indiğine dair belirtiler görüldü. Biraz sonra da kendinden bu hal gitti. Ve o tebessüm ederek; "Kim Zeyneb'e giderek Allah'ın onu

¹²⁸ İbn Sa'd, VIII, 111; el-Belâzurî, I, 433; İbn Abdilberr, IV, 1849; ez-Zehabi, II, 217; İbn Kudâme, s. 77; Çağatay, Neşet, "Zeyneb bt. Cahş" *İA*, İstanbul 1986, XII, s. 553.

¹²⁹ el-Belâzurî, I, 433.

¹³⁰ İbn Kesir, VIII, 79; Vicdâni, Ebu Rıdvan M. Sadık, s. 139.

¹³¹ İbn Manzur, Ebu'l-Fazl Muhammed, *Muhtasarı Tarih-i Dimaşk li İbn Asakır*, Dâru'l-Fikr, Dimaşk 1984, II, 281; el-Mızzî, Ebu'l-Haccac Cemâleddin, *Tehzibu'l-Kemal fi Esmâi'r-Ricâl*, Müessesetü'r-Risâle, 2. Baskı Beyrut ts. XXXV, 184; İbnü'l-İmâd, Ebu'l-Felah Abdullhay *Şezerâtu'z-Zehab fi Ahbari Men Zehab*, Dâru İbn Kesir, Beyrut 1986, I, 119.

¹³² Kazıcı, Ziya, *H. Muhammed'in Eşleri ve Aile Hayatı*, Çağ yay., İstanbul 1991, s. 246.

¹³³ İbn Sa'd, VIII, 111; İbn Hacer, VIII, 93; İbn Manzur, II, 281, Şibli, Mevlânâ en-Nûmani, *Son Peygamber Hz. Muhammed*, s. 669; Vicdâni, Ebu Rıdvan, s. 139; Küçükkalay, Hüseyin, *H. Peygamber ve Hz. Zeyneb*, Konya 1997, s. 24.

¹³⁴ Evliliğin etkilerinden geriye kalanların sona ermesi için şer'an sınırı tespit edilmiş bir süre demektir. Diğer bir ifade ile nikâhın zevali veya şüphesi halinde kadının beklemek zorunda olduğu süredir. Zuhaylî, Vehbe, *İslam Fıkhı Ansiklopedisi*, çev. Ahmet Efe-Beşir Eryarsoy, Feza yay., İstanbul 1994, IX, 489.

III. BÖLÜM

III. ZEYNEB BT CAHŞ'IN HZ. PEYGAMBERİN VEFATINDAN SONRAKİ HAYATI

A. Hz. Zeyneb'in Kişiliği, İbadet ve Meşguliyetleri

Ümmü'l-Mü'minin Zeyneb bt. Cahş, tarihi kaynaklarda ibadet ve infaka düşkünlüğü ile karşımıza çıkmaktadır. Hz. Peygamber'in vefatından sonra hiçbir siyasi ve idari işlere karışmayıp, toplum içindeki saygın ve üstün konumunu hayatının sonuna kadar korumuş, "mü'minlerin annesi" olma sıfatını gururla taşımıştır.

Zeyneb, dindarlığı çok sadaka vermesi, çok ibadet etmesi ve Rasulullah'ın ölümünden sonra vefat eden ilk hanımı olması, nikâhının Allah tarafından kıyılması onu diğer kadınlardan üstün kılmıştır. Hz. Peygamber'in eşlerinden Reyhane, hicretin 6. yılında Veda haccından sonra,²⁸³ Mariye ise hicretin 16. yılında vefat etmiştir. Ancak bu hanımlar "mü'minlerin anneleri" lakabıyla anılmadıkları için, kaynaklarda Hz. Peygamber'den sonra vefat eden ilk hanım olarak Zeyneb bt. Cahş yer almaktadır. Onun dindarlığı ve ibadete düşkünlüğüne örnek olması bakımından Buhari ve Müslim'in Sahih'lerinde rivayet edilen bir hadis mealini buraya almak istiyoruz. Böylece onun namaza ne kadar düşkün olduğunu ve bunun için nasıl insanüstü bir gayret içinde çalıştığını görmüş olacağız.²⁸⁴ Enes b. Malik şöyle dedi: Peygamber mescide girdiğinde iki direk arasında bir ipin çekilmiş olduğunu gördü. "Bu ip nedir?" diye sorunca, Ashab "Bu, Zeyneb'in ipidir. Zeyneb (namazda ayakta durmaktan) yorulunca bu ipe tutunur." dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber: "Hayır (ibadette böyle güçlük olmaz.) bu ipi çözünüz. Sizden biriniz zinde ve kuvvetli oldukça namazı (ayakta) kılsın. Yorulunca da hemen otursun." buyurdu. Görüldüğü gibi Hz. Zeyneb bu konuda ifrat derecesine varan bir şekilde namaz kılmaya azimlidir. Fakat Allah elçisi onu bundan menetmiş,²⁸⁵ Allah'ın insanlara güçlerinin yetmeyeceği amelleri yüklemeyeceğini söylemiştir. Çok oruç tutup, ibadet eden Zeyneb²⁸⁶ gece kalkar, Allah'a yalvarır, Allah korkusundan

²⁸³ İbn Sa'd, VIII, 131.

²⁸⁴ Kazıcı, s. 250.

²⁸⁵ Kazıcı, s. 250.

²⁸⁶ İbn Hacer, VIII, 93.

SONUÇ

Zeyneb bt. Cahş'ın hayatı, kişiliği ve İslam Tarihindeki yeri üzerine yaptığımız çalışmada, Hz. Zeyneb'i yakından tanıma imkânı bulduk. Zeyneb, kabile bağlarının çok güçlü olduğu bir toplumda Hz. Peygamber'in halası Ümeyme bt. Abdulmuttalib'in kızı olarak, İslam'ın açıkça tebliğiyle birlikte imanı kalbinde hissedip çok önceden müslüman olmuştur. Ayrıca mensubu olduğu Cahşoğullarının İslam'ı kabulü ile birlikte Medine'ye hicret etmeleri, kendisinin de bu hicrette ilk muhacirlerden olması dikkate değerdir.

İlâhi irade doğrultusunda gerçekleştirmiş olduğu her iki evliliğinde de yüce maksatlar söz konusudur. İnsanlar arasında eşitliği sağlama amacıyla asil ve soylu bir kadın olan Zeyneb ile azatlı bir köle olan Zeyd b. Harise'nin evliliği zoraki de olsa gerçekleşmiştir. Şu anda 21. yüzyılda bile birçok toplumda insanların ırk ve ten rengini göre değerlendirildiğini düşünülürse, bundan 15 asır önce kabile merkezli bir sosyal yapıda nesebin ne anlama geldiğini tahmin etmek zor olmasa gerekir. Hz. Peygamber, halasının kızı Zeyneb'i bu anlayışı ortadan kaldırmak için bir model seçmişti. Onun istemeyerek de olsa gerçekleştirdiği evliliğin sona ermesiyle kırılan onurunu kendisiyle evlenerek tamir etmeye çalışmıştır. İzdivaçlarında diğer eşlerinden hiç birine vermemiş olduğu bir ziyafet vermiş, Zeyneb en güzel şekilde onure edilmiştir. Bu düğün sırasında hicâb ayeti nâzil olmuş, bu ayetle Ümmehâtü'l-Mü'minin mahremleri hariç diğer insanlarla ancak perde arkasından konuşabilecekleri emredilmiştir.

Hz. Peygamber ve Zeyneb bt. Cahş'ın evliliğinin amaçlarından biri de daha önce kaldırılan evlatlık kurumuna ait toplumda yer etmiş geleneklerin tamamen ortadan kaldırılmasıydı. Böylece insanların kendi isteklerine göre neseb ve mahremiyet edinmelerinin imkânsız olduğu ortaya konulmaktadır.

Hz. Peygamber'le altı yıl beraberliği olan Hz. Zeyneb'in hayatı ibâdet ve infak ile geçmiş, Ömer b. el-Hattab'ın kendisi için Beytü'l-Mal'dan ayırdığı paraya hiç dokunmadan hepsini ihtiyaç sahiplerine dağıtmıştır. Bu özelliği dolayısıyla kendisine "Mü'minlerin Sığınağı" denilmiştir. Ayrıca bir deri işleme atölyesi kurarak çalışması ve kazandıklarını da ihtiyaç sahipleri için harcaması övgüye dair niteliklerinden bir diğeridir. Gerek Hz. Peygamber'le akraba oluşu, gerekse de ne bir veli nede bir şahit olmaksızın nikâhının Allah tarafından kıyılması, onun diğer hanımlarına karşı övünç vesilesi yaptığı özellikleridir.

BİBLİYOGRAFYA

- Afzalurrahman, *Siret Ansiklopedisi*, çev. Yusuf Balcı ve öte., I-IV, İnkılap Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul 1996.
- Ahmed b. Hanbel, Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybani (241/885), *el-Müsned*, I-XVIII, Kahire 1995.
- Aişe Abdurrahman bt. Şatı, *Rasulullah'ın Annesi ve Hanımları*, çev. İsmail Kaya, Uysal Kitabevi, Konya 1987.
- Ateş, Ali Osman, *Oryantalistlerin Hz. Peygamber ile İgili İddialarına Cevaplar*, Beyan Yayınları, İstanbul 1996.
- Ateş, Süleyman, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, I-XII, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul 1988.
- Aydın, M. Akif, "Evlatlık Edinme", *DİA*, İstanbul 1995, XII, s. 527–528
- Ayni, Bedreddin Ebi Muhammed Mahmud b. Ahmed (855/1451), *Umdetu'l-Kari Şerhu Sahihi'l-Buhâri*, I-XXII, Dâru'l-Fikr, y.y. , t.s.
- Bedir, Ahmed, *Kur'an ve Tefsir İlimleri*, HÜİF. Vakfi Yayınları, Şanlıurfa 2001.
- el-Belâzurî, Ebu'l-Abbas Ahmed b. Yahya (279/892), *Ensâbu'l-Eşraf*, thk. Süheyl Zekkâr-Riyad Zirikli, I-XIII, Dâru'l-Fikr, Beyrut 2001.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri*, I-VIII Bilmen Yay. İstanbul t.s.
- Bolelli, Nusreddin, *Kadınların Hadis İlmindeki Yeri*, MÜİF Yay., İstanbul 1988.
- Bozkurt, Nebi, "Künye", *DİA*, Ankara 2002, XXVI; s.558–559.
- el-Buhâri, Ebu Abdillâh Muhammed b. İsmail (256/869), *el-Câmiu's-Sahih*, I-V, İstanbul 1979.
- Bursalı, Mustafa Necati, *Saadet Devrinde Mübarek Hanımlar*, Çile Yayınları, İstanbul 1988.
- Câbiri, Muhammed Abid, *Arap İslam Siyasal Aklı*, İstanbul 2001.
- Caetani, Leon, *İslam Tarihi*, çev. Hüseyin Cahit, I-X, İstanbul 1925.
- Canan, İbrahim, *Kütüb-ü Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*, I-XVIII, Akçağ Yayınevi, İstanbul t.s.
- Cum'a Ahmed Halil, *Nisâun Ehli'l-Beyt*, Dâru'l-Fikr, Dımaşk 1996.
- Çağatay, Neşet, *İslam Dönemine Dek Arap Tarihi*, TTK. Basımevi, Ankara 1989.
- Zeyneb bt. Cahş, *İA.*, İstanbul 1986, XIII, s. 553.
- Çağrıncı, Mustafa, "Arap", *DİA*, İstanbul 1991, III, s. 316–321.

